

FACULTAT DE CIÈNCIES POLÍTiques I DE SOCIOLOGIA

LLICENCIATURA: **SOCIOLOGIA**

ASSIGNATURA: **21089 SOCIOLOGIA DE LA FAMÍLIA (6 crèdits)**

DURADA: **Segon semestre**

CURS: **Tercer**

CURS ACADÈMIC: **2005/2006**

SOCIOLOGIA DE LA FAMÍLIA (codi 21089, 6 crèdits)

Prof.: CRISTINA BRULLET

Classes: Dimarts de 16.00 a 18.30 i Dijous de 16.00 a 17.15

Tutories: Dijous de 17.30 a 19.00

Despatx: B3-195

Telèfon despatx: 93-581 22 72

Correu Electrònic: cristina.brullet@uab.es

Objectius del curs

La finalitat de l'assignatura és proporcionar les eines adequades per poder comprendre les transformacions i problemàtiques actuals de les famílies a les societats industrials avançades. Els objectius són:

I Part: Conèixer les eines conceptuals i teòriques per a l'anàlisi de la institució familiar des de diferents perspectives socials.

II Part: Revisar les problemàtiques actuals sobre la base de recerques recents sobre les transformacions del sistema familiar a Europa, Espanya i Catalunya.

III Part: Conèixer les polítiques familiars a Europa, Espanya i Catalunya.

Sistema d'avaluació

- Continuitat en l'assistència i participació activa a classe (presentació d'una lectura obligatòria o altre exercici que proposi la professora).
- Resum + comentari de les lectures obligatòries (2 entregues, al final de cada part del programa)
- Realització obligatòria i individual d'un treball d'anàlisi comparada de dos films.
- Examen escrit obligatori a final de curs

Dossiers de l'assignatura

Dossier de lectures = Programa ampliat de l'assignatura + lectures obligatòries

(Excepte els capítols obligatoris del llibre d'Alberdi -*La nueva familia española*- que caldrà

consultar a biblioteca).

Dossier de materials = Esquemes, dades estadístiques, premsa

Temari i Lectures

I. LA FAMÍLIA DES D'UN PUNT DE VISTA TRANSCULTURAL I HISTÒRIC

1.1. SISTEMES DE PARENTIU I DE MATRIMONI

- L'aliança
- La filiació
- Aliança, filiació i patriarcat.

Lectures obligatòries

Segalen, M. (2000) *Antropología histórica de la familia*, Cap 3: "Parentescos y parentelas", p. 55-66

Cadoret, A. (2003) *Padres como los demás. Homosexualidad y parentesco*. Cap. 1: "Familia i parentesco". Barcelona: Gedisa, p. 25-45

Lectures complementàries

Cai Hua (1997) *Une société sans père ni mari. Les 'Na' de Xine*. Conclusión. Paris: PUF. (versió anglesa a la biblioteca).

Fox, Robin (1972) *Sistemas de parentesco y matrimonio*, Cap. 4: "Grupos de filiación unilineal". Madrid: Alianza.

1.2. PATRIARCAT I LEGITIMITAT

- Definicions de "patriarcat".
- La legitimació del patriarcat modern segons Pateman

Lectures obligatòries

Bourdieu, Pierre (1997) "El espíritu de la familia" a: *Razones prácticas*. Barcelona: Anagrama, p. 126-138

Pateman, C. (1995) *El contrato sexual*. Cap. 1 i 2. Barcelona: Anthropos, p. 9-57

Lectures complementàries

Agra, M. Xosé (1999) "El alcance de la justicia y las complejas desigualdades de género" a: Ortega, Sánchez, Valiente (eds) *Género y ciudadanía*. Madrid: UAM, p. 5-36

Beechy, Verónica (1981) "Sobre el patriarcat". *PAPERS. Revista de Sociología* 15: 69-94.

Bourdieu, P. (2000) *La dominación masculina*. Barcelona: Edicions 62 (hi ha versió cast.)

Castells, M. (1997) "El fin del patriarcado: movimientos sociales, familia y sexualidad en la era de la información" a: *La era de la información. Economía, sociedad, cultura. Vol.2: El poder de la identidad*. Madrid: Alianza, p.159-269

Pateman, C. (1995) *El contrato sexual*. Introducción VII-XVI y Conclusiones. Barcelona: Anthropos. p. VII-XVI i 300-318.

1.3. TIPUS DE FAMÍLIES I TRANSICIONS FAMILIARS

- La família com a camp institucional: funcions, forma, organització i articulació amb altres institucions
- De la família tradicional patriarcal a la família postpatriarcal?

Lectures obligatòries

Brullet, Cristina (2002), "Família premoderna, moderna, postmoderna". Esquemes.
Flaquer, Lluís (1999) *La estrella menguante del padre*. Cap.1: "Más allá del patriarcado".
Barcelona: Ariel, 15-41

1.4. LA CRISI DEL MODEL OCCIDENTAL DE FAMÍLIA

- **La crisi del model ideal de família moderna.**
- **Noves problemàtiques en el camp familiar a occident: L'augment de la diversitat familiar i les transformacions del sistema de parentiu.**

Lectures obligatòries

Alberdi, Inés (1999) Op. Cit. "Epílogo: El final del orden?", 375-389
Segalen, Martine (2000) *Sociologie de la famille* ", Conclusion: La famille occidentale, un mythe?. Paris: Armand Colin, p. 277-282.

Lectures complementàries

Goody, Jack (1983) Cap 1: "Perspectivas" i Cap. 2 "A ambos lados del mediterráneo" a:
La evolución del matrimonio y la familia en Europa. Barcelona: Herder, 17-58.
Goody, Jack (1999) *Orient et Occident*. Paris: Le Seuil

II. TRANSFORMACIONS FAMILIARS A EUROPA

2.1. FACTORS DE CANVI FAMILIAR

- **Allargament de la vida i reducció del nombre de fills/es**
- **Davallada del pes de la religió**
- **Estat del benestar**
- **Salarització del treball de les dones**
- **Moviment feminista**

Lectures obligatòries

Alberdi, Inés (1999) Op. cit. Cap 1: "El valor ético de la familia actual", 29-54.
Alberdi, Inés (1999) Op. cit. Cap 11: "El movimiento feminista y la transformación de la familia", 349-374

2.2. LA SIGNIFICACIÓ DELS FILLS I FILLES

- **El *baby boom* i la baixada de la fecunditat a Europa.**
- **La significació dels fills i filles des d'una perspectiva històrica.**
- **El procés d'individuació dels fills i filles.**
- **Tenir fills: Una necessitat? Un desig? Un dret?**

Lectures obligatòries

Alberdi, Inés (1999) Op. cit, cap. 5: "Las razones para tener hijos", 145-186

Lectures complementàries

Gil Calvo, Enrique (1993) "La estrategia reproductora" a : L.Garrido y E. Gil Calvo,
Estrategias familiares. Madrid: Alianza, 181-200

2.3. UNIÓ I RUPTURES DE PARELLA

- Divorci, separacions, ruptures de fet
- Unions de fet
- Hi ha diferències entre la unió de fet i el matrimoni?

Lectures obligatòries

Alberdi, I (1999) Op. cit. Cap 2: "Nuevas leyes y nuevas costumbres", 55-79

Alberdi, I (1999) Op. cit. Cap 6: "El uso del divorcio", 187-228

Brullet, C i Torradaballa, L.(2002) "Infants i Famílies. Situacions i condicions de vida" a:
Informe 2002. La infància i les famílies als inicis del segle XXI. Barcelona:
Consorti-Institut d'Infància i Món Urbà. Vol. 1: 93-110

Lectures complementàries

Ruiz Becerril, Diego (1999) *Después del divorcio. Los efectos de la ruptura matrimonial en España*. Madrid: CIS.

Théry, Irène (1993) *Le demariage*. Paris: Odile Jacob

2.4. FAMÍLIES GYNEPARENTALS I FAMÍLIES RECOMPOSTES

- Famílies monoparentals i gynecparentals
- Famílies recompostes

Lectures obligatòries

Alberdi, I. (1999) Op. cit. "Morfología de los hogares familiares", p. 95-104.

Brullet, C i Torradaballa, L.(2002) "Infants i Famílies. Situacions i condicions de vida" a:
Informe 2002. La infància i les famílies als inicis del segle XXI. Barcelona:
Consorti-Institut d'Infància i Món Urbà. Vol. 1: 110-119

Lectures complementàries

Almeda, E. (2002) "Les famílies monoparentals i les ruptures matrimonials" a: Flaquer
(coord) *Informe sobre la situació de la família a Catalunya*. Barcelona: Generalitat
de Catalunya-Dpt. de Benestar Social, p.120-143

Meulders-Klein, M.Terese, Théry, Irène (dir) (1993) *Les Recompositions familiales
aujourd'hui*. Paris: Nathan

Segalen, M. (1992) *Antropologia històrica de la família*. Cap 2, epígraf 4: 4.1 i 4.2
Madrid:Taurus. [també a Segalen (2000) *Sociologie de la famille*, Cap 2 "Groupes
domestiques contemporains: les familles monoparentales et les familles
recomposées". Paris: Colin, 52-55]

Théry, Irène (1998) *Couple, filiation et parenté aujourd'hui*. Paris: Odile Jacob

Tobío, C. i Fernández Cordón, F. (1999) "Monoparentalidad, familia y trabajo". *Revista
Internacional de Sociología*, 22: 67-97

2.5. ROLS CONJUGALS: DST i REPARTIMENT DE TASQUES

- La divisió sexual del treball. Canvis i diversitat de models.
- Estem en un procés de “feminització” de la societat occidental?
- Distribució de temps i tasques segons gènere.
- Relacions patriarcals i violència domèstica

Lectures obligatòries

Alberdi, I.(1999) Op. cit, cap 7: El trabajo de las mujeres dentro y fuera del hogar, 229-264
Alberdi, I (1999) Op. cit, cap 9 : “El bienestar en los interiores domésticos”. 299-318
Brullet, C (1996) “Roles e identidades de género: una construcción social” a : M.A.García de León (ed) *Sociologia de las mujeres españolas*. Madrid:Complutense, 273-308

Lectures complementàries

Brullet, C (1998) Relacions de gènere i dinàmiques familiars a Catalunya” a S. Giner (dr) *La Societat Catalana*. Barcelona: Generalitat de Catalunya-IDESCAT, 443-465
Durán M. Á. y Ramos, R. (eds.) (1998) Estudio de los usos del tiempo. Monográfico de la *Revista Internacional de Sociología*.
Kaufmann, Jean-Claude (1995) *Faire ou faire-faire? Famille et services*. Rennes: Presses Universitaires de Rennes

2.6. CANVIS EN ELS ROLS PARENTALS

- Les representacions socials de la maternitat i la paternitat.
- Sobre la crisi de l'autoritat paterna.
- La posició de mare i pare després d'una ruptura conjugal.
- El pare/mare biològic i el pare/mare social.

Lectures obligatòries

Alberdi, Inés (1999) Op. cit.: “Los derechos de los hijos”; “Construcción institucional de la familia”; “Maternidad y Paternidad”, p. 68-73 i 288-295
Brullet, C. (2004) Reflexiones sobre la maternidad en occidente y sus condiciones de posibilidad en el siglo XXI, a: M.A. de la Concha y R. Osborne, *Las mujeres y los niños primero. Discursos de la maternidad*. Barcelona: Icaria

Lectures complementàries

Alda, C. (2002) “La filiación”, a: *10es Jornades d'Atenció Precoç “famílies contemporànies: nous reptes per a la intervenció i la formació”*. Barcelona, p.73-79
Brullet, C i Torradella, L.(2002) “Relacions familiars i de la família amb l'entorn” a: *Informe 2002. La infància i les famílies als inicis del segle XXI*. Barcelona: Consorci-Institut d'Infància i Món Urbà. Vol. 1, p. 136-151
Flaquer, L (1999) *La estrella menguante del padre*.Cap. 4: “Hacia una sociedad sin padre?” Barcelona: Ariel, 79-94
Tubert, Silvia (ed) (1996) *Figuras de la madre*. Madrid: Cátedra
Tubert, Silvia (ed) (1997) *Figuras del padre*. Madrid: Cátedra

2.7. XARXES FAMILIARS: SOLIDARITATS I FAMILISME

- Transformacions de la família extensa
- Transformacions del cicle biogràfic
- Solidaritats i intercanvis entre generacions

Lectures obligatòries

Alberdi, I (1999) Op. cit.: "Coexistencia de varias generaciones"; "Tendencias de evolución y implicaciones sociales"; "La tercera edad y las redes familiares", p. 104-109 i 319-348.

Roigé, X (1998) "Les solidaritats familiars" a: *10es Jornades d'Atenció Precoç "famílies contemporànies: nous reptes per a la intervenció i la formació"*. Barcelona, p

Barenys, M.P. i Pardo, A, (2003) "Conversant amb Anne-Marie Guillemard". *Àmbits de política i societat*, núm. 28: 41-44

Lectures complementàries

Comas d'Argemir, D. (1994) "Sobre el apoyo y el cuidado: división del trabajo, género y parentesco" a: X. Roigé (comp) *Perspectivas en el estudio del parentesco y la familia*. Tenerife: IV Congreso de Antropología, 65-82.

Segalen, M (1992) Op. Cit., Cap 4: "El parentesco en la sociedad contemporánea" [també a Segalen, M. (2000) *Sociologie de la famille* Cap. 4: La parenté dans la société contemporaine. Paris: Colin]

Rivas, A.M. (1999) "Solidaridad intergeneracional: ¿Quién depende de quién? ¿Quién ayuda a quién? *Sociología del trabajo*, 36: 109-131

III . POLÍTIQUES FAMILIARS

- Les PPFF en el marc dels estats de benestar. Individuació i Familisme
- L'evolució de les PPFF a Europa. Els debats actuals
- Les opcions normatives: quina societat i quina família?
- Definició i dimensions de les PPFF.
- Transferències monetàries
- Polítiques de conciliació Ocupació-Família / Polítiques dels temps

Lectures obligatòries

Brullet, C. (2002) Les polítiques de conciliació de la vida professional i la vida laboral: el cas dels serveis de suport a les famílies", a: L. Flaquer (coord.) *Informe sobre la situació de les famílies a Catalunya. Un intent de diagnòstic*. Barcelona: Generalitat de Catalunya-Departament de Benestar Social. P. 271-300

Escobedo, A. (2002) "Les llicències parentals i l'atenció infantil als menors de tres anys a Catalunya", a: Ll. Flaquer, opus cit. P. 300-330

Flaquer, Ll (2002) "El suport econòmic a les famílies amb fills a càrrec", a : Opus cit. p. 53-270

Lectures complementàries

Brullet, C (2000) "El debat sobre la conciliació Ocupació-Família a la Unió Europea. *Revista Catalana de Sociologia*, núm.12: 155-185.

- Brullet, C i Parella, S (2001) "Polítiques de serveis a les famílies: residualitat pública en un context cultural "familiarista", a: Gomà i Subirats, *Govern i polítiques públiques a Catalunya (1980-2000). Autonomia i Benestar*. Barcelona: Edicions UAB-UB
- Brullet, C (dr) (2002) *Polítiques d'Infància i Família a escala local a Europa*. Barcelona: Diputació de Barcelona. CD-Rom
- Carpio, M (ed)(1999) *Política fiscal y familia*. Madrid:Argentaria
- Consejo Económico y Social (2000) *La protección social de las mujeres*. Madrid: CES. Informes, núm. 4/2000
- Flaquer, L, Brullet, C (1999) "Les polítiques familiars a Catalunya: Una primera aproximació" a: Navarro i al. *Les desigualtats socials a Catalunya*. Barcelona: Mediterrània. p. 75-190
- Flaquer, L (2000) *Les polítiques familiars en una perspectiva comparada*. Barcelona: 'La Caixa'. Col. Estudis Socials 3
- Flaquer L. (coord.) (2002) *Políticas familiares en la Unión Europea*. Barcelona: ICPS
- Lefaucheur, N (1992) "Maternidad, familia, Estado" a G. Duby i M. Perrot, *Historia de las Mujeres*. Madrid: Santillana, Volum V.
- Lewis, Jane (2000) "Política familiar y mercado de trabajo: el caso de Gran Bretaña desde una óptica europea, a: Maruani, Rogerat, Torns (eds) *Las Nuevas Fronteras de la desigualdad*. BCN: Icaria.
- Lewis, Jane (1996) "Mujer y ciudadanía social en los Estados de Bienestar del siglo XX". *Quaderns CAPS*, núm. 25. Barcelona
- López López, M.T. (1999) "Protección social a la familia en los estados de la Unión Europea, a: M. Carpio (ed), *Política fiscal y familia*. Madrid: Argentaria, 295-327
- Parella, Sònia (2000) "La relació entre política familiar i estructura social: el cas espanyol. *Revista Catalana de Sociologia*, núm.12: 111-139
- Pérez Díaz, Víctor, Chuliá, Elisa y Alvarez-Miranda, Berta (1998) *Familia y sistema de bienestar: la experiencia española con el paro, las pensiones, la sanidad y la educación*. Madrid: Argentaria

Bibliografia general

- Almeda, E. (2002) "Les famílies monoparentals i les ruptures matrimonials" a: Flaquer (coord) **Informe sobre la situació de la família a Catalunya**. Barcelona: Generalitat de Catalunya-Dpt. de Benestar Social, p.120-143
- Ariès, Ph. (1987) **El niño y la vida familiar en el Antiguo Régimen**. Madrid: Taurus
- Ariès, Ph.; Duby, G. (1994) **Historia de la vida privada**. Madrid: Altea-Taurus-Alfaguara. 5 v.
- Alberdi, Inés (1995) **Informe sobre la situación de la familia en España**. Madrid: Mº As.Sociales
- (1999) **La nueva familia española**. Madrid: Taurus
- Allan, Graham (1999) **The Sociology of the Family: A reader**. Oxford: Blackwell
- Badinter, Elisabeth (1981) **¿Existe el amor maternal?. Historia del amor maternal: siglos XVII al XX**. Barcelona: Paidós
- Barbagli, M. (1990) **Provando e riprovando: matrimonio, famiglia e divorzio in Italia e in altri paesi occidentali**. Bologna: Il Mulino
- Barrère-Maurisson, M.-A.(1992) **La vie en double. La division familiale du travail**. Paris: PUF
- Bawin-Legros, B. (1988) **Familles, mariage, divorce: Une sociologie des comportements familiaux contemporains**. Bruxelles: Pierre Mardaga
- (1996) **Sociologie de la famille. Le lien familial sous questions**. Paris-Bruxelles: De Boeck-Université
- Becker, G. (1987)**Tratado sobre la familia**. Madrid: Alianza
- Beck, U. y Beck-Gernsheim, E.(1998) **El normal caos del amor**. Barcelona: ElRoure.

- Beck, U. y Beck-Gernsheim, E. (2003) **La individualización**. Barcelona: Paidós
- Beck-Gernsheim, E. (2003) **La reinvencción de la familia**. Barcelona: Paidós
- Beechey, Verónica (1981) "Sobre el patriarcat". **Papers**, núm. 15, 69-94
- Béjar, H. (1988) **El ámbito íntimo. Privacidad, individualismo y modernidad**. Madrid: Alianza
- Berger, Peter, and Berger, Brigitte (1983) **The war over the family: capturing the middle ground**. London: Hutchinson
- Bimbi, Franca (1993) **Madri e padri. Transizioni dal patriarcato e cultura de servizi**. Milano: Franco Angeli
- Blöss, T (1997) **Les liens de famille. Sociologie des rapports entre générations**. Paris: PUF.
- Bock, Gisela y Thane, Pat (eds) (1996) **Maternidad y políticas de género**. Madrid: Cátedra
- Borderias, Cristina; Carrasco, Cristina; Alemany Carmen (comp). **Las mujeres y el trabajo**. Barcelona-Madrid: Icaria-Fuhem
- Bott, Elisabeth (1990) **Familia y red social**. Madrid: Taurus
- Bourdieu, P. (1997) "E espíritu de la familia", a : *Razones prácticas*. Barcelona: Anagrama
- ..(2000) **La dominació masculina**. Barcelona: Edicions 62
- Bourguière A., et Segalen M. et al. (1988) **Historia de la familia**. Madrid: Alianza
- Brullet, C. (1996) "Roles e identidades de género: una construcción social", a : M.A. García de León (ed) **Sociología de las mujeres españolas**. Madrid: Complutense, 273-308
- (1996) **Anàlisi de la organització i repartiment del treball familiar i el treball remunerat entre parelles joves amb criatures petites: pràctiques, representacions i condicions materials de vida**. Bellaterra: Dep. de Sociologia. UAB. Tesis Doctoral
- (1997) "Pràctiques de criança i identitats parentals". **Papers** 51: 149-170
- (1998) "Relacions de gènere i dinàmiques familiars a Catalunya" a: S. Giner (dr), **La societat catalana**. Barcelona: IDESCAT, 443- 465
- (coord) (2000) **Famílies: espais, ruptures , polítiques**. Monogràfic de **Revista de l'Associació Catalana de Sociologia**, núm. 12
- (2000) "El debat sobre la conciliació Ocupació-Família en el marc de les polítiques familiars a Europa". **Revista Catalana de Sociologia**, núm. 12: 155-185.
- (2002) 'Les polítiques de conciliació de la vida professional i la vida familiar: El cas dels serveis de suport a les famílies'. A: Ll. Flaquer (ed) **Informe sobre la situació de la família a Catalunya: Un intent de diagnòstic**. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- (dr) (2002) **Polítiques d'Infància i Família a escala local a Europa**. Informe de recerca. Diputació de Barcelona (Cd-Rom)
- (2004) "La maternidad en occidente y sus condiciones de posibilidad en el siglo XXI". En: M.A. de la Concha y R. Osborne, **Las mujeres y los niños primero. Discursos de la maternidad**. Barcelona: Icaria, p. 201-228
- (2004) "La escuela y las transformaciones de la familia" , a : D. Cabrera, J. Funes y C. Brullet, **Alumnado, Familias y Sistema educativo**. Barcelona: Octaedro, p 65-125
- Brullet, C i Parella, S (2001) "Polítiques de serveis a les famílies: residuallitat pública en un context cultural "familiarista"" a: R. Gomà i J. Subirats **Govern i polítiques públiques a Catalunya (1980-2000) Vol. I: Autonomia i benestar**. Barcelona: UB i UAB, 221-243
- Brullet, C., Fernández J. i López S. (2002) **La mediació familiar a Barcelona. Anàlisi i propostes per a la intervenció municipal**. Informe de recerca. Barcelona: CIIMU
- Brullet, C., i Torradadella, L. (2002) Infants i Famílies. Situacions i condicions de Vida a: **Informe 2002 Vol.1. La infància i la famílies als inicis del segle XXI**. Barcelona: Consorci-Institut d'Infància i Món Urbà, p. 55-298. www.ciiumu.org
- Brullet, C., i Torradadella, L. (2004) "Transformacions i diversitat familiars a inicis del segle XXI". **T.E. Informa**, n. 250, p. 3-9. Barcelona, CONC-Secretaria de la Dona
- Cai Hua (1997) **Une société sans père ni mère. Les 'Na' de Xine**. París: PUF
- Carpio, Maximino (Coord) (1999) **Política fiscal y familia**. Madrid: Argenteria
- Carrasco, Cristina et al. (1997) " Situación de las mujeres en familias monoparentales y unipersonales: un análisis de casos" a, **Mujeres, trabajos y políticas sociales: una aproximación al caso español**. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos sociales-Instituto de la Mujer, 201-214
- Carver, T et al. (2000) **Genre et politique. Débats et perspectives**. Paris: Gallimard
- Castelain-Meunier, Christine (1997) **La paternité**. París: PUF. Col. Que sais-je? Núm 3229

- Castells, Manuel (1997) "El fin del patriarcado: movimientos sociales, familia y sexualidad en la era de la información" a: **La era de la información. Economía, sociedad, cultura. Vol.2: El poder de la identidad**. Madrid: Alianza, 159-269
- Cicchelli-Pugeault, Catherine et Cicchelli, Vincenzo (1998) **Les théories sociologiques de la famille**. Paris: La Découverte
- CIIMU (2002) **Informe 2002: La infància i les famílies als inicis del segle XXI**. Barcelona: Consorci Institut d'Infància i Món Urbà-Observatori de la infància i la família. 5 volums www.ciimu.org
- Cobo, Rosa (1995) **Fundamentos del patriarcado moderno: J.J. Rousseau**. Madrid: Cátedra
- Comas d'Argemir, Dolors (1994) 'Sobre el apoyo y el cuidado: división del trabajo, género y parentesco'. A: X. Roigé (comp) **Perspectivas en el estudio del parentesco y familia**. Tenerife: IV Congreso de Antropología, 65-82
- Commaille, Jacques (1996) **Misères de la famille .Question d'état**. Paris: Presses de la Fondation Nationale des Sciences Politiques
- Commaille, J. et Singly F. de (1997) **La question familiale en Europe**. Paris: L'Harmattan
- Commaille, J. et Martin, C. (1998) **Les enjeux politiques de la famille**. Paris: Bayard Éditions
- Consejo Económico y Social (2000) **La protección social de las mujeres**. Madrid: CES. Colección Informes, núm. 4/2000
- Coria, Clara (1989) **El dinero en la pareja: algunas desnudeces sobre el poder**. Buenos Aires: Grupo editor latinoamericano
- Chodorow, Nancy (1984) **El ejercicio de la maternidad. Psicoanálisis y sociología de la maternidad y paternidad en la crianza de los hijos**. Barcelona: Gedisa
- Dandurand, R. et al. (1998) **Quelle politique familiale à l'aube de l'an 2000?**. Paris: Harmattan
- Delphy, C (1992) "El principal enemigo" a **Por un feminismo materialista**. Barcelona: laSal-Edicions de les dones
- Dekeuwer-Défossez, F. (1999) **Rénover le droit de la famille. Propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps**. Paris: Documentation française.
- Delgado, M y Castro, T (1998) **Encuesta de Fecundidad y Familia, 1995**. Madrid: CIS
- Donzelot, Jacques (1979) **La policía de las familias**. Valencia: Pre-textos
- Donati, Pierpaolo (2003) **Manual de sociología de la Familia**. Pamplona: EUNSA-Univ. Navarra
- Drew, Eileen et al. (ed) (1998) **Women, Work and the Family en Europe**. London: Routledge
- Duby, Georges, y Perrot, Michelle (1994) **Historia de las mujeres V: El siglo XX**. Madrid: Santillana-Círculo de Lectores
- Durán, Mª Angeles (1986) **La jornada interminable**. Barcelona: Icaria.
- (dr) (1987) **De puertas adentro**. Madrid: Instituto de la Mujer
- Durán Mª Angeles y Ramos, R. (eds.) (1998) **Estudio de los usos del tiempo**. Número monográfico de la **Revista Internacional de Sociología**
- Esping-Andersen, Gosta (2000) Estados de Bienestar y familias. **Las estructuras del Bienestar en Europa**, Escuela Libre Editorial / Civitas.
- Esping-Andersen, Gösta (2000) La economía familiar. **Fundamentos sociales de las economías postindustriales**, Editorial Ariel, S.A.
- ESPRIT (2001) **L'un et l'autre sexe**. Número monogràfic de **Esprit.Revue internationale**, núm. 273, mars-avril 2001
- Famílies contemporànies: Nous reptes per a la intervenció i la formació. 10es Jornades d'Atenció Precoç**. 28 i 29 juny de 2002. Barcelona: A.Cat.Atenció Precoç-Univ.R. Lluç
- Fernández Cordón, J.A. y Tobío, Constanza (1999) **Las familias monoparentales en España**. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Finch J. & Mason J. (1993) **Negotiating Family Responsibilities**. London: Routledge
- Finch J. & Groves D. (eds) (1983) **A Labour of Love: Women, Work and Caring**. London: Routledge and Kegan
- Flaquer, L (1998) **El destino de la familia**. Barcelona: Ariel
- (1999) **La estrella menguante del padre**. Barcelona: Ariel
- (2000) **Les polítiques familiars en una perspectiva comparada**. Barcelona: Fundació 'La Caixa'. Col.lecció Estudis Socials, núm. 3
- (coord) (2002) **Informe sobre la situació de la família a Catalunya. Un intent de diagnòstic**. Barcelona: Generalitat de Catalunya-Dpt. de Benestar Social.

- Flaquer, L (ed) (2002) **Políticas familiares en la Unión Europea**. Barcelona: ICPS
- Flaquer, L. Solsona, M (1995) "La situació de la família a Barcelona". **Barcelona Societat** 3, 1er Tr.
- Flaquer, L i Brullet, C.(1999) "Les polítiques familiars a Catalunya: una primera aproximació" a: V. Navarro i altres **Les desigualtats socials a Catalunya**. Barcelona: Mediterrània
- Fromm E. et al. (1970) **La familia**. Barcelona: Península
- Foucault, M (1980) **Historia de la sexualidad**. Madrid: Siglo XXI
- Fox, Robin (1972) **Sistemas de parentesco y matrimonio**. Madrid: Alianza.
- Gauthier, A-H. (1996) **The State and the Family: A Comparative Analysis of Family Policies in Industrialized Countries**. Oxford: Clarendon
- Garrido Medina, Luís y Gil Calvo, Enrique (eds) (1993) **Estrategias familiares** Madrid: Alianza
- Giddens, Anthony (1991) **Sociología**. Madrid: Alianza. Cap. 12
- Giddens, Anthony (1995) **La transformación de la intimidad: sexualidad, amor y erotismo en las sociedades modernas**. Madrid: Cátedra
- Giner, Salvador (ed)(1998) **La societat catalana**. Barcelona: Institut d'Estadística de Catalunya
- Godard, Francis (1992) **La famille affaire des générations**. París: PUF
- Gomà, Ricard (coord) ; Subirats, Joan (coord) (2001) **Govern i polítiques públiques a Catalunya (1980-2000)**. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona i Servei de publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona
- Goody, Jack (1983) **La evolución de la familia y el matrimonio en Europa**. Barcelona: Herder
- Hantrais L. et Letablier M.T: (1996) **Familles, travail et politiques familiales en Europe**. Paris: PUF [versió anglesa:]
- Harris, (1986) **Familia y sociedad industrial**. Barcelona: Península
- Herd, Gilbert y Cof, Bruce(2002) **Gestión familiar de la homosexualidad**. Barcelona: Bellaterra
- Horkheimer, M. "La familia y el autoritarismo" a Eric Fromm et al. **La familia**. Bcln: Península
- Iglesias de Ussel, Julio (ed) (1988) **Las familias monoparentales**. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer
- Iglesias de Ussel, J, Meil Landwerlin, G.(2001) **La política familiar en España**. Barcelona: Ariel
- Izquierdo, Mª Jesús (1988) **La desigualdad de las mujeres en el uso del tiempo**. Madrid: I. Mujer.
- (1993) **La interdependencia de les activitats domèstiques i el treball remunerat. Comparació dones/homes**. Barcelona: Parlament de Catalunya
- **Cuando los amores matan**. Madrid: Ediciones Libertarias/Prodhufo S.A.
- **El malestar en la desigualdad**. Madrid: Cátedra
- Kauffmann, J. (1993) **Sociologie du couple**. Paris: PUF. Que sais-je? 2787
- (1995) **Faire ou faire-faire? Famille et Services**. Rennes: Pres. Univers. Rennes
- (1984) **Microsociologie de la famille**. Paris: PUF. Que sais-je? 2148
- Kellerhalls, J. et al. (1982) **Mariages au quotidien: inégalités sociales, tensions culturelles et organisation familiale**. Lausanne: Pierre Marcel Favre
- Knibbier, Yvonne (2000) **Histoire des mères et de la maternité en Occident**. Paris: PUF.
- Klein, David and White, James (1996) **Family Theories. An Introduction**. London: Sage.
- Langer, M (1984) **Maternidad y sexo**. Buenos Aires: Paidós
- Laqueur, T (1994) **La construcción del sexo. Cuerpo y género desde los griegos hasta Freud**. Madrid: Cátedra
- Lasch, C. (1996) **Refugio en un mundo despiadado. Reflexión sobre la familia contemporánea**. Barcelona: Gedisa (ed.original 1979)
- Le Gall, Didier et Martin Claude (1987) **Les familles monoparentales: Évolution et traitement social**. Paris: les éditions ESF
- (1996) **Familles et politiques sociales. Dix questions sur le lien familial contemporain**. Paris: L'Harmattan
- Lefaucheur, N.(1992) "Maternidad, familia, Estado" a Duby&Perrot, **Historia de las Mujeres, V.5**
- Lewis, Jane (1994) "Género y estudio de los sistemas de asistencia". **Arenal**, núm. 1: 49-68
- (1996) "Mujer y ciudadanía social en los Estados de Bienestar del siglo XX". **Quaderns CAPS**, núm. 25. Barcelona
- (2000) " Política familiar y mercado de trabajo: el caso de Gran Bretaña desde una óptica europea, a: Maruani, Rogerat, Torns (eds) **Las Nuevas Fronteras de la desigualdad**. Barcelona: Icaria.
- López López, M. T.(1999) 'Protección social a la familia en los estados de la Unión europea'. A:

- M. Carpio (ed) **Política fiscal y familia**. Madrid: Argenteria-Visor, 295-327
- Martin, C(1997) **L'après divorce. Lien familial et vulnérabilité**. Rennes: Presses Univ.Rennes.
- Maruani, Rogerat,Torns(2000) **Las nuevas fornteras de la desigualdad**. Barcelona: Icaria
- Meil, Gerardo (1999) **La postmodernización de la familia española**. Madrid: Acento
- Meulders-Klein, M.T. i Théry, I (dir.) **Les recompositions familiales aujourd'hui**.Paris: Nathan
- Millet, Kate (1995) **Política sexual**. Madrid: Cátedra
- Moore, H.L. (1991) **Antropología y feminismo**. Madrid: Cátedra
- Murillo, Soledad (1996) **El mito de la vida privada**. Madrid: 1996
- Ortega M., Sánchez C., Valiente C.(eds) (1999) **Género y ciudadanía. Revisiones desde el ámbito privado**. Madrid: Universidad Autónoma,
- Osborne, Raquel (1993) **La construcción sexual de la realidad**. Madrid: Cátedra
- Parella, S.(2000) 'Las políticas familiares en España' a: J. Adelantado i J. Noguera (ed) **Cambios en el Estado de bienestar**. Barcelonan: Icaria.
- (2000) 'La relació entre política familiar i estructura social: el cas espanyol'. **Revista Catalana de Sociologia**, 12: 111-139
- Pateman, Carole (1995) **El contrato sexual**. Barcelona: Anthropos
- Parsons, Talcott (1978) "La estructura social de la familia" a: Fromm et al. **La Familia**. Barcelona: Península
- Pérez Díaz, V, Chuliá, E y Alvarez-Miranda, B(1998) **Familia y sistema de bienestar: la experiencia española con el paro, las pensiones, la sanidad y la educación**. Madrid: Argenteria
- Pitrou, Agnès (1992) **Les solidarités familiales. Vivre sans famille?**. Toulouse: Privat
- (1994) **Les politiques familiales. Approches sociologiques**. Paris: Syros
- Rich, A.(1996)**Nacemos de mujer.La maternidad como experiencia e institución**. M:Cátedra
- Rocheft, C (1978) **Los niños primero**. Barcelona: Anagrama
- Roigé, Xavier (1998) "Les xarxes de parentiu" a Salvador Giner (dr) **La societat catalana**. Barcelona: Generalitat de Catalunya-IDESCAT, 417-441
- Rosealdo. M.Z. (1979) "Mujer, cultura y sociedad: una visión teórica" a O. Harris and K. Young **Antropología y feminismo**. Barcelona: Anagrama
- Roussel, Louis (1989) **La famille incertaine**. Pars: Odile Jacob
- Ruiz Becerril, Diego (1999) **Después del divorcio**. Madrid: CIS
- Saraceno, Chiara (1988) **Sociologia della famiglia**. Bologna: Il Mulino
- Segalen, Martine (1992, 2000) **Antropología histórica de la familia** Madrid: Taurus. [No incorporen la revisió de l'autora a la edició francesa de títol Sociologie de la Famille]
- (2000) **Sociologie de la famille**. Paris: Armand Colin. 5ª ed. Ampliada [És la darrera revisió de l'autora del llibre traduït com Antropología històrica de la família]
- Sennet, R. (1978) **El declive del hombre público**. Barcelona: Península 1978
- Singly de, F.(1991) **La famille: l'état des savoirs**. Paris: La Découverte
- (1993) **Sociologie de la famille contemporaine**. Paris: Nathan
- (1996) **La famille en questions: état de la recherche**. Paris: Syros
- Solsona, Montserrat y Treviño, Rocío (1990) **Estructuras familiares en España**. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales-Instituto de la Mujer
- Tahon, Marie-Blanche (1995) **La famille désinstituée. Introduction à la sociologie de la famille**. Canadà: Presses de l'Université d'Ottawa.
- Thélot C., et Villac, M.(1998) **Politique familiale. Bilan et Perspectives**. Paris:L'Harmattan
- Théry, Irène (1993) **Le démariage**. Paris:Odile Jacob
- (1998) **Couple, filiation et parenté aujourd'hui**. Paris: Odile Jacob
- Tobío, Constanza y Fernández Cordon, Francisco (1999) 'Monoparentalidad, familia y trabajo'. **Revista Internacional de Sociologia**, 22: 67-97
- Tubert, Silvia (1991) **Mujeres sin sombra. Maternidad y tecnologia**. Madrid: Siglo XXI
- (1996) **Figuras de la madre**. Madrid: Cátedra
- (1997) **Figuras del padre**. Madrid: Cátedra
- Weston, Kath (2003) **Las familias que elegimos. Lesbianas, gays y parentesco**. Barcelona: Edicions Bellaterra
- Zaretsky, E. (1978) **Familia y vida personal en la sociedad capitalista**. Barcelona: Anagrama
- Zimmerman, S.(1988) **Understanding Family Policy. Theoretical Approaches**.London: Sage